

**THE PROCESS OF THE COMMUNIST PROFESSOR TUDOR BUGNARIU
FROM CLUJ**

**Georgiana Semenescu, Assist. Prof., PhD, "Constantin Brâncuși"
University of Târgu-Jiu,**

Abstract: The interwar period was one of the most turbulent and challenging times for militant communists in Romania and beyond. We can say that many of those who "shared" the communist ideas were more naive and easily influenced than convinced of the importance and effectiveness of these ideas.

One of those who had to bear the consequences of some beliefs, not necessarily communist, but strong beliefs to preserve the territorial integrity of Romania for understanding between people, regardless of nationality and social condition was Professor Tudor Bugnariu from Cluj.

Keywords: *history, communism, process, law, justice.*

Putem afirma fără a ne hazarda că procesul profesorului clujean Tudor Bugnariu aparține, deopotrivă, istoriei mișcării muncitorești și istoriei acțiunii puterii de stat pentru apărarea ordinii de drept, a valorilor democrației, pentru anihilarea forțelor comuniste adversare României.

Fiindcă, voit sau nu, comunismul a făcut parte din peisajul politic românesc, adepții și simpatizanții lui manifestându-se mai energic sau mai reținut în funcție de perioada și evenimentele în care s-au regăsit.

Departate de a fi momente accidentale și marginale, procesele din anii interbelici împotriva stângii extremiste din România au devenit fenomen sistematic și notoriu, care a angrenat importante segmente politice și sociale. Judecarea comuniștilor și simpatizanților acestora a avut loc pe fundalul confruntărilor tot mai acerbe din societate între extrema dreaptă, legionară și extrema stângă, comunistă, de fapt, agresive și mai radicale. Însă privite mai larg, aceste procese au fost o prelungire a acestora și o modalitate specifică de reacție a statului, a democrației românești împotriva unei veritabile „coloane a V-a“.

Diverse persoane, înainte de orice naive și ușor influențabile, au putut fi seduse de ideea comunistă și s-au alăturat „activiștilor de profesie”, cei mai mulți cu un orizont cultural sumar și cu vocații exclusiv politicianiste. Printre aceste persoane s-au aflat – fapt surprinzător - și oameni de cultură, reputați, unii dintre ei ajungând să fie anchetați, judecați și condamnați.¹ Ilustrăm, în cele ce urmează, această realitate cu „epopeea judiciară” a profesorului universitar Tudor Bugnariu, filosof și publicist clujean, cunoscut ca militant pentru păstrarea integrității teritoriale a României, pentru înțelegere între oameni, indiferent de naționalitate și de condiția socială, cel care se va afla în relații de familie cu filosoful și scriitorul Lucian Blaga.

¹ A se vedea: Constantin Argetoianu, Pentru cei de mâine. Amintiri din vremea celor de ieri. Memorii, Vol. VI-XI. Ediție și Postfață de Stelian Neagoe, Editura Humanitas, București, 1991-1998; Procesul mișcării antifasciste din România, Pitești, 1936; Procesul mișcării antifasciste. Opinia publică și cazul Bugnariu, București, 1935; Procesul mișcării antifasciste. Opinia publică și cazul P. Constantinescu-Iași, București, 1935; Tita Georgescu, Intelectuali antifasciști în publicistica românească, București, 1969.

În 23 noiembrie 1935, Tudor Bugnariu a fost condamnat la 10 luni închisoare, 10 mii lei amendă și 10 ani interdicție, pentru propagandă antifascistă, în fapt comunistă. Mascată atunci sub înveliș antifascist, identitatea comunistă va fi dezvăluită și confirmată după august 1944. Profesorul fusese în calitate de secretar al Comitetului Regional Antifascist și îndeplinesc atribuții importante în cadrul activităților comuniste în Ardeal.

”Faptele pe care s-a grefat acuzarea – scria ”Dimineața” la 7 februarie 1936 – sunt cuprinse în acțiunea tineretului universitar antifascist, care a acționat în mijlocul studențimii pentru a combate agitația obscurantistă și huliganică, precum și pentru apărarea revendicărilor studențești: scăderea taxelor universitare, o repartitie dreaptă a burselor – după nevoi și după merit – o reprezentare a studențimii în comisiunile pentru acordarea burselor, ca și în conducerea căminelor și cantinelor studențești, înlăturarea tuturor dispozițiilor de lege ce îngreunează promovarea elementului studențesc la participarea în viața socială, ca și modificarea legii avocaților în sensul suprimării dispozițiilor arbitrare prin care se împiedică intrarea în Barou a licențiaților în drept. Pentru a se opri dezvoltarea acestei mișcări democratice și de ordine, organele interesate în menținerea unei stări de lucruri tulburi au înscenat procesul, atribuind acestei mișcări un caracter subversiv.” În fapt, învinuirea principală adusă lui Bugnariu era de atentator la securitatea statului. O recunoștea indirect și unul dintre avocații apărării, care, prezentând capetele de acuzare, interpreta implicit adevărata față politică a clientului său: ”că fiind antifascist este, prin urmare, comunist; că fiind comunist periclitează siguranța statului.”²

Procesul s-a judecat în fața Consiliului de Război al Corpului VI Armată Cluj și a stârnit interes atât din partea autorităților, cât și a opiniei publice datorită poziției pe care inculpatul o ocupa în societatea civilă clujeană, cât și numărului mare de martori audiați în instanță, majoritatea desfășurând activități importante. Apărarea a fost asigurată de avocații Ion Gheorghe Maurer și I. Șraier.

Cu același interes a fost urmărit și recursul declarat de Tudor Bugnariu și judecat la Curtea Supremă de Justiție Militară din București, începând din 6 februarie 1936. Motivele de recurs invocate de avocații profesorului au fost în număr de opt, fiecare apărător dezvoltând câte patru motive.

Prima pledoarie a aparținut lui I. Șraier, care a prezentat personalitatea lui Tudor Bugnariu, insistând pe calitatea lui de cunoscut intelectual și de luptător împotriva fascismului și războiului, pentru idealurile de libertate ale românilor ardeleni.

În dezvoltarea motivelor de recurs, Șraier a combătut de asemenea, încadrarea juridică greșită a faptelor de care era acuzat Tudor Bugnariu, a atenționat asupra lipsei elementelor constitutive ale infracțiunilor de care era acuzat, respectiv învrăjbirea locuitorilor de diferite naționalități din Transilvania.

”Fapte distincte. Ele se contrazic și se dezminț una pe alta, nimic comun și totuși o calificare unică” a spus Șraier - și a venit cu argumente nu numai de ordin juridic, ci și de ordin civic, politic, social pentru a contracara fiecare acuzație care i se aducea lui Bugnariu, respectiv de activități comuniste și de învrăjbire a locuitorilor de diferite naționalități din Transilvania. I. Șraier a atenționat asupra inconsistenței acuzațiilor și a caracterului lor contradictoriu, pledoariile apărării fiind menite nu să aprobe un vinovat, ci ”au evidențiat

² Procesul mișcării antifasciste din România, București, 1936, p. 49.

numai ce garanție reprezintă recurentul Tudor Bugnariu pentru aspirațiile libertare și economice ale mulțimilor.”³

După terminarea pledoariilor, a urmat prezentarea rechizitoriului de către comisarul regal locotenent-colonel Hagi Stoica. Acesta a cerut respingerea recursului declarat de recurentul-inculpat Bugnariu, a combătut fiecare dintre cele opt motive de recurs.

În replică, avocatul I. Șraier a solicitat, din nou, admiterea recursului. Tot în replică, i s-a dat cuvântul și avocatului Ion Gheorghe Maurer, care a pledat, de asemenea, pentru admiterea recursului.

În final, Curtea Superioară de Justiție Militară a decis să amâne pronunțarea sentinței pentru data de 12 februarie, într-o zi de miercuri.

În acest răstimp au avut loc manifestări de solidaritate cu cel judecat. Sub titlul: *În apărarea lui Tudor Bugnariu*, ”Dimineța” publica un apel din partea unui număr mare de persoane, de la profesori universitari, doctori sau avocați, până la simpli muncitori și țărani, care cereau punerea în libertate a celui acuzat pe motivul că procesul ce-i fusese intentat era unul de opinie:

”Ce a făcut Tudor Bugnariu?

A luptat contra întronării dictaturii fasciste în România, incompatibilă cu structura noastră de stat, ... Dictatura fascistă este menită să instaureze și la noi regimul de teroare, mizerie și șomaj, ...

A luptat contra războiului imperialist aducător de moarte milioanele de țărani, muncitori și mici burghezi ...

A luptat în contra formațiunilor fasciste gogo-cuziste aservite interesului fascismului germano-polono-ungar, care tinde la revizuirea granițelor noastre...”⁴

Apelul a fost semnat de nume cunoscute în epocă, precum dr. Valeriu Moldovan, profesor universitar și fost ministru, dr. Ionel Popp, deputat, dr. Aurel Socol, vicepreședinte al Comitetului provincial național-țărănist și șeful Partidului Național-Țărănesc din Cluj, dr. Ioan Costin, avocat, dr. Coriolan Drăgulescu, asistent universitar ș.a.

În final, recursul profesorului Tudor Bugnariu a fost respins, motivele invocate și dezvoltate atât în scris cât și oral în fața instanței de recurs rămânând astfel fără nici un rezultat, neconvingând instanța de nevinovăția inculpatului.

Fără să-și propună, procesele anticomuniste din România în perioada interbelică au adus și unele clarificări politico-ideologice, prin delimitările confuziei dintre comunism și antifascism, prin dezvăluirea miezului comunist al așa-zisului antifascism de coloratură comunistă alăturat acțiunii umaniste. Aceasta în condițiile în care la noi clarificările în acest plan erau mai mult decât palide.

Intervenția statului român, în cazul de față prin intermediul justiției și al instituțiilor de represiune, pentru anihilarea atacurilor neîncetate și extrem de abile în scopul slăbirii și destructurării ordinii de drept, al instaurării unui regim de tip bolșevic, nu a fost singulară și izolată, ci a angrenat și alte structuri ale statului, partidele politice democratice, opinia publică, mediile intelectuale, mai exact importante personalități ale științei și culturii, și, fapt revelator, mișcarea muncitorească de orientare democratică și națională, care se manifesta în

³ ”Dimineța”, anul XXXII, nr. 10463 din 10 februarie 1936, p. 9.

⁴ Idem, nr. 10464 din 11 februarie 1936, p. 9.

legalitate de pe poziții adverse teoriei și actelor potrivnice poporului român. Avem conturat astfel un reper semnificativ al vieții politice din interbelic, care a însemnat opoziția din România față de comunismul insinuat de peste Nistru, al cărui scop fundamental era revoluția mondială.

BIBLIOGRAFIE:

Periodice

"Adevărul", 1933-1936

"Dimineața", 1921-1937

"Universul", 1921-1937.

Argetoianu, Constantin, *"Pentru cei de mâine. Amintiri din vremea celor de ieri. Memorii"*, vol. VI-XI, Ediție și prefață de Stelian Neagoe, Editura Humanitas, București, 1991-1998.

Giurescu, Dinu C., Ștefănescu, Alexandru, Țin, Ilarion, *"România și comunismul. O istorie ilustrată"*, București, 2011.

Hitchins, Keith, *"România 1866-1947"*, București, 1994.

Scurtu, Ioan, *"Istoria României în anii 1918-1940. Evoluția regimului politic de la democrație la dictatură"*, București, 1996.